

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2024 - Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ - 4 ΙΟΥΝΙΟΥ 2024

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ: ΒΕΒΑ ΚΑΛΛΙΟΠΗ, ΣΙΧΛΙΜΙΡΗ ΣΤΑΣΙΝΗ, ΑΝΤΩΝΙΑΔΗ ΘΕΟΔΩΡΑ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ, ΜΑΤΖΟΡΑΚΗ ΣΠΑΡΤΗ, ΜΗΛΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΠΑΤΣΟΥΡΑ ΣΟΦΙΑ, ΠΕΤΡΟΥΤΣΟΥ ΒΙΟΛΕΤΤΑ, ΤΖΙΤΖΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ, ΧΑΪΝΤΟΥΤΗΣ ΗΛΙΑΣ

A.1.

1. **Λάθος** (ίνα μή κατά πόλεις μηδέ δήμους οϊκῶμεν ἰδίους ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίους)
2. **Σωστό** (ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῶ συντρεφομένης)
3. **Λάθος** (Οὐ γάρ ὡς Ἀριστοτέλης συνεβούλευεν αὐτῷ, τοῖς μὲν Ἕλλησιν ἡγεμονικῶς τοῖς δέ βαρβάρους δεσποτικῶς, χρώμενος καὶ τῶν μὲν ὡς φίλων καὶ οἰκείων ἐπιμελόμενος τοῖς δέ ὡς ζῴοις ἢ φυτοῖς προσφερόμενος, πολέμων πολλῶν καὶ φυγῶν ἐνέπλησε καὶ στάσεων ὑπούλων τήν ἡγεμονίαν)
4. **Σωστό** (οὓς τῷ λόγῳ μή συνῆγε τοῖς ὄπλοις βιαζόμενος)
5. **Λάθος** (προσέταξεν ἡγεῖσθαι πάντας, ἀκρόπολιν δέ καὶ φρουράν τό στρατόπεδον, συγγενεῖς δέ τούς ἀγαθούς, ἄλλοφύλους δέ τούς πονηρούς)

B1.

Σύμφωνα με τον Πλούταρχο ο Αλέξανδρος είχε την πεποίθηση ότι είχε αποσταλεί από το θεό (ἦκειν θεόθεν) για να εκπληρώσει ένα σχέδιο το οποίο είχε δύο στόχους: να επιβάλει μία νέα κοινωνική και πολιτική τάξη ως κοινός διοικητής (κοινός ἄρμοστής) και να συμφιλιώσει όλους τους λαούς (διαλλακτής τῶν ὄλων).

Η τακτική που εφάρμοσε για να επιτύχει το στόχο του είχε δύο ἄξονες: προσπαθούσε να εντάξει ειρηνικά στην ηγεμονία του τους λαούς που συναντούσε στο δρόμο του και μόνο όταν αυτό δεν ήταν εφικτό κατέφευγε στη χρήση των όπλων (οὓς τῷ λόγῳ μή συνῆγε τοῖς ὄλοις βιαζόμενος).

Στη συνέχεια προσπαθούσε να ενσωματώσει όλους τους λαούς στο κράτος του αναμειγνύοντας τους τρόπους ζωής, τα ήθη και τα έθιμα σε ένα ενιαίο σύνολο (εις ταὐτό συνενεγκῶν τά πανταχόθεν). Για να το πετύχει αυτό επιδίωξε να πραγματοποιηθούν και μεικτοί γάμοι ανάμεσα σε Έλληνες και Περσίδες, ώστε να συμφιλιωθούν πιο αποτελεσματικά οι δύο λαοί (δι' αἵματος καὶ τέκνων ἀνακεραυνυμένους).

Για να ενισχύσει την εικόνα αυτή της ανάμειξης των ετερόκλητων πολιτισμών σε ένα ομοιογενές σύνολο ο Πλούταρχος χρησιμοποιεί μία παρομοίωση. Συγκεκριμένα παρομοιάζει την πολιτική του Αλεξάνδρου με την ανάμειξη οίνου και νερού σε ένα συμποσιακό αγγείο (ὥσπερ ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ μίξας).

Η ιδεολογία πίσω από το σχέδιο του μεγάλου στρατηλάτη συμβάδιζε με το πνεύμα της νέας εποχής. Η έννοια της πόλης – κράτους, την οποία και ο Αριστοτέλης θεωρούσε ανώτατη

μορφή κοινωνίας, έχανε τη σπουδαιότητά της και την αντικαθιστούσαν νέα ιδεώδη και αντιλήψεις για την έννοια της πατρίδας.

Έτσι, σύμφωνα με τις νέες αντιλήψεις όλοι οι άνθρωποι έπρεπε να θεωρούν: πατρίδα τους την οικουμένη (πατρίδα μὲν τὴν οἰκουμένην), ακρόπολη και φρουρά το στρατόπεδο (ἀκρόπολιν δὲ καὶ φρουρὰν τὸ στρατόπεδον).

Η αγάπη προς την πατρίδα συνεχίζει να θεωρείται βασικό καθήκον, ωστόσο ήδη οι Κυνικοί επαναπροσδιορίζουν τη σημασία του όρου. Καθώς το άτομο δεν προσδέεται ούτε περιορίζεται στην πόλη και τον τόπο του, ο όρος διευρύνεται, για να συμπεριλάβει ολόκληρο τον κόσμο. Η αντίληψη ότι υπάρχει ουσιαστική και φυσική σύνδεση του καθενός με την ανθρωπότητα, η προτεραιότητα της ανθρώπινης ιδιότητας, είναι η βάση του στωικού κοσμοπολιτισμού.

Ο Αλέξανδρος παρουσιάζεται εδώ σαν να έχει σχεδιάσει και να εφαρμόζει ένα πρόγραμμα πολιτισμικής ομογενοποίησης. Πάντως, ο νέος ελληνιστικός κόσμος που προέκυψε από την εκστρατεία του Αλεξάνδρου ανέδειξε καινούργιες αξίες, που υπονόμισαν τις αξίες των πόλεων – κρατών· και στο ηθικό πολιτικό επίπεδο, η ηθική του δασκάλου του Αλεξάνδρου, του Αριστοτέλη, αντιστοιχούσε στη μικρή κλίμακα μιας πόλης και όχι στην αναδυόμενη οικουμένη.

B2.

Τόσο στο κείμενο αναφοράς όσο και στο παράλληλο κείμενο διατυπώνονται και αναδεικνύονται οι πολιτικές θέσεις της στωικής φιλοσοφίας.

Ο Ζήνων στο έργο του με τον τίτλο Πολιτεία που δεν σώθηκε κάνει τη δική του εναλλακτική πολιτική πρόταση για την ιδανική πολιτεία, στο πλαίσιο όμως μιας εποχής που αλλάζει. Απορρίπτει το παλαιότερο μοντέλο της συγκέντρωσης των ανθρώπων σε πόλεις και σε δήμους που διοικούνται με τους δικούς τους νόμους και θεσμούς το καθένα (μή κατά πόλεις μηδέ δήμους οἰκῶμεν ἰδίους ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίους). Αντί γι' αυτό προτείνει όλοι οι άνθρωποι να κατοικούν σε μία κοινότητα (πάντας ἀνθρώπους ἡγώμεθα δημότας καὶ πολίτας), να μετέχουν στον ίδιο τρόπο ζωής (βίος) αλλά και στην ίδια αρμονική και εὐτακτη πολιτεία (κόσμος). Στο πλαίσιο αυτό ο Πλούταρχος παρομοιάζει την ιδεώδη πολιτεία του Ζήωνα με μια αγέλη ζώων, όπου τα ζώα δεν πολεμούν μεταξύ τους, αλλά τρέφονται μαζί με αρμονία κάτω από έναν κοινό νόμο, προφανώς το φυσικό νόμο (ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῷ συντρεφομένης). Ο Πλούταρχος φέρνει τις λέξεις συννόμου και νόμῳ δίπλα δίπλα κάνοντας ένα λογοπαίγνιο με την κοινή ετυμολογία τους. Σύννομος είναι αυτός που μοιράζεται μία νομή, ένα βοσκοτόπι, όπως και ο νόμος αποτελεί κάτι που οι άνθρωποι μοιράζονται στο πλαίσιο μίας αρμονικής συμβίωσης, κάτι που τονίζει και το επίθετο κοινός. Αντίστοιχα, στο παράλληλο κείμενο ο Μάρκος Αυρήλιος παρουσιάζει ως βασικό αξίωμα της ανθρώπινης ζωής την παραδοχή ότι ο καθένας αποτελεί μέρος ενός συνόλου που διέπεται από το φυσικό νόμο, το νόμο που ισχύει για όλα τα πράγματα (εἶμαι μέρος ενός συνόλου που υπακούει σε φυσικούς νόμους). Πιστεύει και ο ίδιος ότι δεν πρέπει να γίνονται διακρίσεις

μεταξύ των ανθρώπων, πως όλοι οι άνθρωποι συνδέονται μεταξύ τους με μία φυσική συγγένεια (με συνδέει μία συγγένεια με τα ομοειδή μέρη).

Επιπλέον ο Πλούταρχος παρομοιάζει το έργο του φιλοσόφου με μία αποτύπωση ενός ονείρου ή μιας εικόνας (ώσπερ ὄναρ ἢ εἰδωλον εὐνομίας φιλοσόφου καί πολιτείας ἀνατυπωσάμενος). Έτσι, το ιδανικό του Ζήνωνα παρομοιάζεται με ένα όραμα που ο φιλόσοφος αναπλάθει και στο οποίο κυριαρχεί η ιδέα της ευνομίας. Η ευνομία αποτελούσε μόνιμο αίτημα στη θεωρία και την πρακτική της ελληνικής αρχαιότητας. Στους Στωικούς, ο νόμος είναι ουσιαστικό στοιχείο της πόλης, που ορίζεται ως ένα «πλήθος ανθρώπων που διοικούνται από τον νόμο», τον φυσικό νόμο που ισχύει για όλα τα πράγματα. Αντίστοιχα, ο Μάρκος Αυρήλιος τονίζοντας κι αυτός όπως και ο Πλούταρχος την αξία της ευνομίας μέσα από την ισχύ του φυσικού νόμου, υποστηρίζει πως στο πλαίσιο της κοσμοπόλης όλοι πρέπει να ενεργούν με βάση τον φυσικό νόμο και τις επιταγές της κοινωνίας που διέπεται από αυτόν (δε θα πράξω τίποτε το ακοινώνητο). Απεναντίας, κάθε άτομο θα πρέπει να ενεργεί με γνώμονα το συλλογικό συμφέρον, το κοινό καλό (θα κατευθύνω κάθε μου παρόρμηση προς το κοινωνικό συμφέρον/ επιδίδεται σε πράξεις ωφέλιμες για τους συμπολίτες του).

Συνοψίζοντας, και ο Ζήνωνας και ο Μάρκος Αυρήλιος τονίζουν αφενός τη φυσική συγγένεια όλων των ανθρώπων και αφετέρου την αξία του φυσικού νόμου και τη συμβολή του στην επίτευξη της ευνομίας για την αρμονική συμβίωση των ανθρώπων στο πλαίσιο της κοσμοπόλης.

B3.

- α) ένταση
- β) προαιρετική
- γ) κράση
- δ) πληθυσμού
- ε) χρήσης

B4. 1γ, 2 α, 3β, 4 α, 5α

Γ.1. Οι επικεφαλής (/ αρχηγοί) στη Σάμο και κυρίως ο Θρασύβουλος, που πάντα είχε βέβαια την ίδια άποψη, αφότου άλλαξε την πολιτική κατάσταση, για να επαναφέρει τον Αλκιβιάδη, [και] έπεισε (/ κατόρθωσε να πείσει) τελικά το πλήθος (/ την πλειοψηφία) των στρατιωτών μέσα από συνέλευση (/ με ή σε συνέλευση) και, όταν αυτοί αποφάσισαν με ψήφο για τον Αλκιβιάδη την επάνοδο και αμνηστία του, αφού έπλευσε (/ κατευθύνθηκε με πλοίο) προς τον Τισσαφέρνη, επανέφερε τον Αλκιβιάδη στη Σάμο, επειδή πίστευε ότι η μόνη σωτηρία ήταν αν ο Αλκιβιάδης απομάκρυνε (/ αποσπούσε) προς όφελός τους τον Τισσαφέρνη από τους Πελοποννησίους.

Γ.2. Σκοπιμότητες (δηλαδή οι τελικές προτάσεις):

- Για να τον φοβούνται οι ολιγαρχικοί της Αθήνας (ἵνα φοβοῖντο)
- και**
- Να διαλυθούν οι ολιγαρχικές οργανώσεις που έκαναν συνωμοτικές κινήσεις (αἱ ξυνωμοσίαι διαλυθεῖεν)
  - Για να του αποδίδουν μεγαλύτερη αξία οι στρατιώτες που ήταν στη Σάμο (τιμιώτερον ἄγοιεν αὐτόν)
- και**
- Να αποκτήσουν περισσότερο θάρρος και αυτοπεποίθηση (ἐπί πλέον θαρσοῖεν)
  - Για να ενισχυθεί η καχυποψία των εχθρών του Τισσαφέρνη προς αὐτόν και να απομακρυνθεί και ο ίδιος από αὐτούς (ὡς μάλιστα διαβάλλοιντο)
- και ἔτσι**
- Να χάσουν τις ελπίδες τους για συμμαχία με τους Πέρσες (ἀπό τῶν ὑπαρχουσῶν ἐλπίδων ἐκπίπτοιεν)

Γ.3. α. πλήθεσι

ιδιωτέραν / ιδιαιτέραν
πλεῖστα
ὑμᾶς αὐτάς
ὑπαρχόντων
ἐλπίδι

Γ.3. β. πέπεικε

ἐψηφισμένων
πεπλευκός
κατήχε(ν) / καταγήοχε(ν)

Γ.4.α.

τὰ πράγματα: Αντικείμενο στο ρήμα *μετέστησε*

ἄδειαν: Αντικείμενο στη μετοχή *ψηφισαμένων*

ὡς τὸν Τισσαφέρνην: Εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός κατεύθυνσης σε πρόσωπο στη μετοχή *πλεύσας*

ἐκκλησίας: Υποκείμενο της απόλυτης μετοχής *γενομένης*

τῶν μελλόντων: Επιθετική μετοχή με υποκείμενο το άρθρο της, ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική αντικειμενική στο *ἐλπίδας*

οἴκοι: Επιρρηματικός προσδιορισμός τόπου (στάση) στη μετοχή *ἔχοντες*

τῷ Τισσαφέρνει: Ετερόπρωτος ονοματικός προσδιορισμός, δοτική αντικειμενική στο *πολέμιοι*.

β. πλεύσας: Επιρρηματική χρονική μετοχή, προτερόχρονο, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος *κατήγεν*
Ἐπεὶ Θρασύβουλος ἔπλευσε ὡς τὸν Τισσαφέρνην.